

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜਿ - ਅਧਿਨਿਯਮ

ਪੰਜਾਬ ਭੂਮਿ ਸੰਰਕਣ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1900

ਪੰਜਾਬ
ਭਾਰਤ

ਪੰਜਾਬ ਭੂਮਿ ਸੰਰਕਣ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1900

1900 ਕਾ ਅਧਿਨਿਯਮ 2

1 ਜਨਵਰੀ 1900 ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ

1 ਜਨਵਰੀ 1900 ਕੋ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਹੁਆ

[ਧਾਰਾ 1 ਜਨਵਰੀ 1900 ਕਾ ਸੰਕਾਰਣ ਹੈ।]

[ਨੋਟ: ਮੂਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੁਲਾਬ੍ਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਕੋ ਸਤਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕਿਯਾ ਜਾ ਸਕਾ।]

ਪੰਜਾਬ ਭੂਮਿ ਸੰਰਕਣ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1900

ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ 2, 1900

[ਪੰਜਾਬ] ਕੇ ਰਾਜਕ੍ਸਤੋਂ ਕੇ ਕੁਛ ਭਾਗਾਂ ਕੇ ਬੇਹਤਰ ਪਰਿਰਕਣ ਅਤੇ ਸੁਰਕਾ ਕਾ ਉਪਬੰਧ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਏਕ ਅਧਿਨਿਯਮ ['ਪੂਰੀ ਪੰਜਾਬ' ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ (ਜਿਸੇ ਭਾਰਤੀਯ ਸ਼ਵਤੰਤ੍ਰਤਾ (ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਨੁਕੂਲਨ ਅਧਿਨਿਯਮ), ਆਦੇਸ਼, 1948 ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਸਮਿਲਿਤ ਕਿਯਾ ਗਿਆ ਥਾ) ਵਿਧਿਆਂ ਕੇ ਅਨੁਕੂਲਨ (ਤੁਤੀਅ ਸੰਸ਼ੋਧਨ) ਆਦੇਸ਼, 1951 ਦੀਆਂ]।

[...] [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ 11, 1942 ਕੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀਆਂ ਸਿਵਾਲਿਕ ਪਰਵਤ ਸ਼੍ਰੰਖਲਾ ਕੇ ਭੀਤਰ ਯਾ ਤਿਥੇ ਸਮੀਧ ਸਿਤਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਕੋ ਹਟਾ ਦਿਯਾ ਗਿਆ।]

[...] [ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਾਂ ਕੋ *ibid*, ਧਾਰਾ 3 ਦੀਆਂ ਹਟਾ ਦਿਯਾ ਗਿਆ ਥਾ।]

ਇਸਕੇ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੂਸਾਰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਬਨਾਯਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:-

ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ

1. ਸੰਕਿਤ ਸ਼ੀਰ਷ਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭ

.--(1) ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕੋ ਪੰਜਾਬ ਭੂਮਿ ਸੰਰਕਣ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1900 ਕਹਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1944 ਕੀ ਧਾਰਾ 2(ਕ) ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਤਥਾ ਸ਼ਬਦ 'chos' ਕਾ ਲੋਪ ਕਿਯਾ ਗਿਆ।]

(2) [ਇਸਕਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮੱਪਨ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜਿ ਪਰ ਹੋਗਾ।] [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ ਸੰਖਾ 11, 1942 ਕੀ ਧਾਰਾ 4(ਕ) ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ]

(3) [ਧਾਰਾ 1 ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ 11.]

2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਮੌਂ ਜਥੁਂ ਤਕ ਵਿ਷ਯ ਯਾ ਸਾਂਦਰਭ ਸੇ ਮਿਨਾ ਆਸ਼ਾਯ ਪ੍ਰਕਟ ਨ ਹੋ, -

- (ਇ). "ਭੂਮਿ" ਪਦ ਸੇ ਕਿਸੀ ਐਸੇ ਕ੍਷ੇਤਰ ਕੇ ਭੀਤਰ ਕੀ ਭੂਮਿ ਅਭਿਪ੍ਰੇਤ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਮੌਂ ਤੁਹਾਂ ਬਾਂਧਿਤ ਰੀਤ ਸੇ ਪਰਿਰਕਿਤ ਔਰ ਸੰਰਕਿਤ ਹੈ ਯਾ ਅਨ੍ਯਥਾ ਉਸਦੇ ਨਿਪਟਾ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਔਰ ਇਸਮੌਂ ਭੂਮਿ ਸੇ ਤਤਪੱਤ ਹੋਨੇ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਔਰ ਧਰਤੀ ਸੇ ਜੁੜੀ ਹੁੰਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਯਾ ਧਰਤੀ ਸੇ ਜੁੜੀ ਹੁੰਈ ਕਿਸੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਸਥਾਧੀ ਰੂਪ ਦੇ ਜੁੜੀ ਹੁੰਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈਂ;
- (ਗੀ). ਅਭਿਵਧਕਿਤ "ਚੋ" ਕਾ ਅਰਥ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਰਵਤ ਸ਼੍ਰੂਖਲਾ ਕੇ ਭੀਤਰ ਯਾ ਉਸਦੇ ਬਹਨੇ ਵਾਲੀ ਏਕ ਧਾਰਾ ਯਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ [ਪੰਜਾਬ] [ਪੂਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲਿਏ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ (ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀਯ ਸ਼ਵਤਤ੍ਰਤਾ (ਬੰਗਾਲ ਔਰ ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲਨ) ਆਦੇਸ਼ 1948 ਦੁਆਰਾ 'ਪੰਜਾਬ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲਿਏ ਢਾਲਾ ਗਿਆ ਥਾ) ਕਾਨੂਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲਨ (ਤੀਜਾ ਸ਼ਸ਼ੋਧਨ) ਆਦੇਸ਼, 1951 ਦੁਆਰਾ।]
- (ਸੀ). "ਵ੃ਕਾ", "ਲਕਡੀ", "ਵਨ-ਉਪਜ" ਔਰ "ਮਵੇਸ਼ੀ" ਪਦਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮਸ਼: ਵਹੀ ਅਰਥ ਹੋਂਗੇ ਜੋ ਭਾਰਤੀਯ ਵਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, [1927] ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਮੌਂ ਦਿਏ ਗਏ ਹਨ [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ 4, 1944 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(ਖ) ਦੁਆਰਾ '1878' ਅਂਕਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ। ਭਾਰਤੀਯ ਵਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1927 (1927 ਦਾ 16), ਧਾਰਾ 2 ਦੇਖੋ।]
- (ਡੀ). "ਹਿਤਬਦਕ ਵਕਤਿ" ਪਦ ਦੇ ਅਨੰਤਰਾਂ ਵੇ ਸਭੀ ਵਕਤਿ ਸਮਿਲਿਤ ਹੈਂ ਜੋ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਏ ਗਏ ਕਿਸੀ ਉਪਾਧ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕਿਏ ਜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤਿਕਰ ਮੌਂ ਕੋਈ ਹਿਤ ਹੋਨੇ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਤੇ ਹਨ, [-] [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ ਸ. 4, 1944 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਗ) ਦੁਆਰਾ 'ਔਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਲੋਪ ਕਿਯਾ ਗਿਆ।]
- (ਇ). "ਉਪਾਧੁਕਤ" ਪਦ ਦੇ ਕਿਸੀ ਭੀ ਸਮਾਂ ਰਾਜਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਾਧੁਕਤ ਦੇ ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਲਿਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਦੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਯਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈਂ;
- (ਏਫ). [ਅਭਿਵਧਕਿਤ "ਅਧਿਕਾਰਧਾਰਕ" ਦੇ ਨਿਸ਼ਲਿਖਿਤ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ - [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ 4, 1944 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(ਘ) ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਾ ਗਿਆ।]
- (ਮੈਂ) ਐਸੇ ਵਕਤਿ ਜੋ ਕਿਰਾਧੇਦਾਰ ਯਾ ਬੰਧਕਕਰਤਾ ਨ ਹੋਂ ਤਥਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਭੂਮਿ ਪਰ ਯਾ ਭੂਮਿ ਪਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਂ; ਤਥਾ
- (ਵਿਡੀ) ਵਨ ਉਪਜ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਣ ਯਾ ਚਰਾਗਾਹ ਯਾ ਚਰਾਗਾਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਰਖਨੇ ਵਾਲੇ ਵਕਤਿ; ਔਰ
- (ਜੀ). "ਕਾਰਣ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਾਧੂ ਯਾ ਜਲ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਥਕੀ, ਮਿਟੀ, ਪਤਥਰਾਂ ਯਾ ਅਨ੍ਯ ਸਾਮਗਰੀਆਂ ਦਾ ਹਟਾਵਾ ਜਾਨਾ ਯਾ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਕਿਯਾ ਜਾਨਾ ਸਮਿਲਿਤ ਹੈ।]

ਕ੍਷ੇਤਰਾਂ ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਔਰ ਵਿਨਿਯਮਨ

3. [ਕ੍਷ੇਤਰਾਂ ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ। [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ ਸ. 11, 1942 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ।]]

ਜਥੁਂ ਕਿਸੀ ਰਾਜਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਯਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਕਿ ਕਟਾਵ ਦੇ ਅਧੀਨ ਯਾ ਕਟਾਵ ਦੇ ਲਿਏ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਿਸੀ ਕ੍਷ੇਤਰ ਦੇ ਅਧੋਭੂਮਿ ਜਲ ਦੇ ਸੰਰਕਾਣ ਯਾ ਕਟਾਵ ਦੇ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਲਿਏ ਤੁਹਾਂ ਬਾਂਧਿਤ ਕਰਨਾ ਵਾਂਛਨੀਅ ਹੈ, ਤਥਾ ਐਸੀ ਸਰਕਾਰ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਤਦਨੁਸਾਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਸਕੇਗੀ।

4. ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕ੍਷ੇਤਰਾਂ ਦੀ ਸਾਮਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੁਛ ਮਾਮਲਾਂ ਦੇ ਵਿਨਿਯਮਿਤ, ਪ੍ਰਤਿਬਾਂਧਿਤ ਯਾ ਨਿ਷ਿਦਧ ਕਰਨੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ

धारा 3 के अधीन सामान्यतः अधिसूचित क्षेत्रों या ऐसे किसी क्षेत्र के सम्पूर्ण या उसके किसी भाग के सम्बन्ध में राज्य सरकार सामान्य या विशेष आदेश द्वारा अस्थायी रूप से निम्नलिखित को विनियमित, निर्बन्धित या प्रतिषिद्ध कर सकेगी -

- (ए) धारा 3 के तहत अधिसूचना के प्रकाशन से पहले सामान्यतः खेती के अधीन न आने वाली भूमि को साफ करना, तोड़ना या उस पर खेती करना;

(बी) ऐसे स्थानों पर पत्थर का उत्खनन या चूना जलाना, जहां धारा 3 के अधीन अधिसूचना के प्रकाशन से पूर्व ऐसा पत्थर या चूना सामान्यतः उत्खनन या जलाया नहीं गया था;

(सी) इस उपधारा (ख) में वर्णित के अलावा घास के अलावा किसी भी वन-उपज को, वास्तविक घरेलू या कृषि प्रयोजनों के लिए छोड़कर, पेड़ों या इमारती लकड़ी को काटना, या संग्रह करना, हटाना या किसी विनिर्माण-प्रक्रिया के अधीन करना [ऐसे क्षेत्र में अधिकार-धारक का] [पंजाब अधिनियम 1944 की धारा 4(9) द्वारा जोड़ा गया।]

(डी) पेड़ों, इमारती लकड़ी या वन उपज को आग लगाना;

(ई) भेड़, [बकरी या ऊँट] का प्रवेश, पालन, चराई या प्रतिधारण [पंजाब अधिनियम 4, 1944 की धारा 4(बी) द्वारा 'या बकरियों शब्दों के स्थान पर प्रतिस्थापित।]

(एफ) किसी भी ऐसे क्षेत्र से निकलने वाली वन-उपज की जांच; तथा

(जी) किसी ऐसे क्षेत्र की सीमाओं के भीतर या उसके आसपास स्थित शहरों और गांवों के निवासियों को अपने उपयोग के लिए वहां से कोई वृक्ष, इमारती लकड़ी या वन उपज लेने या भेड़, [बकरी या ऊँट] चराने [पंजाब अधिनियम 4, 1944 की धारा 4(ग) द्वारा 'या बकरियां शब्दों के स्थान पर प्रतिस्थापित।] या वहां खेती करने या भवन बनाने के लिए परमिट देना और ऐसे व्यक्तियों द्वारा ऐसे परमिटों को प्रस्तुत करना और वापस करना।

5. कुछ मामलों में, विशेष आदेश द्वारा, अधिसूचित क्षेत्रों के भीतर कुछ अतिरिक्त मामलों को विनियमित, प्रतिबंधित या निषिद्ध करने की शक्ति

.- धारा 3 के अधीन अधिसूचित किसी क्षेत्र की सीमाओं के अंतर्गत समाहित किसी विनिर्दिष्ट गांव या गांवों अथवा उसके किसी भाग या भागों के संबंध में, [राज्य] [विधियों के अनुकूलन आदेश, 1950 द्वारा] 'प्रांतीय' शब्द के स्थान पर प्रतिस्थापित] सरकार, विशेष आदेश द्वारा, अस्थायी रूप से [-] [1926 के पंजाब अधिनियम 7 की धारा 3 द्वारा] 'या स्थायी रूप से शब्दों का लोप किया गया था] [विनियमित, प्रतिबंधित या निषिद्ध कर सकती है -

- (ए) धारा 3 के अंतर्गत अधिसूचना के प्रकाशन से पूर्व सामान्यतः खेती के अधीन किसी भूमि पर खेती करना;

(बी) किसी पथर का उत्खनन या किसी चूने को ऐसे स्थानों पर जलाना जहां ऐसा पथर या चूना धारा 3 के अधीन अधिसूचना के प्रकाशन से पूर्व सामान्यतः उत्खनन या जलाया जाता था;

(सी) इस उपधारा (ख) में वर्णित के अलावा किसी भी वन-उपज को किसी भी प्रयोजन के लिए काटना या एकत्र करना या हटाना या किसी विनिर्माण प्रक्रिया के अधीन करना [पंजाब अधिनियम 4, 1944 की धारा 4(ग) द्वारा ' और बकरियां ' शब्दों के स्थान पर प्रतिस्थापित]। तथा

(ੰ) [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ 4, 1944 ਕੀ ਧਾਰਾ 4(ਗ) ਦ੍ਰਾਰਾ 'ਔਰ ਬਕਰਿਯਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਕੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ] ਸਾਮਾਨਿਤਯਾ [ਬਕਰਿਯਾਂ ਔਰ ਊੰਟਾਂ], ਧਾਰਾ 4(ਗ) ਦ੍ਰਾਰਾ 'ਔਰ ਮਵੇਂਸ਼ਿਯਾਂ ਕੇ ਕਿਸੀ ਵਰਗ ਯਾ ਵਰਣਨ ਕੇ ਅਲਾਵਾ ਅਨ੍ਯ ਮਵੇਂਸ਼ਿਯਾਂ ਕੋ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੇਨਾ, ਚਰਾਨਾ, ਧਾਰਾ 4(ਗ) ਦ੍ਰਾਰਾ 'ਔਰ ਰਖਨਾ।

5. ਸੰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿ਷ਾਦਨ ਅਤੇ ਉਪਾਧ ਕਰਨੇ ਦੀ ਅਪੇਕ਼ਾ ਕਰਨੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ।-ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਅਧੀਨ ਸਾਮਾਨਿਤਯਾ [ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕ੍ਸੇਤਰਾਂ ਯਾ ਐਸੇ ਕਿਸੀ ਕ੍ਸੇਤਰ ਦੀ ਸਮੱਪੂਰਾਂ ਯਾ ਉਸਕੇ ਕਿਸੀ ਭਾਗ ਦੀ ਸੰਬੰਧ ਮੌਜੂਦਾ, [ਰਾਜਿਆਤੀ] ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਧਾਰਣ ਯਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਾਰਾ ਨਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕੇਗੀ। [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ ਸਾਂ 4, 1944 ਦ੍ਰਾਰਾ ਸਮਿਲਿਤ।]

- (ੰ) ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਸਮਤਲ ਕਰਨਾ, ਸੀਫੀਨੂਮਾ ਬਨਾਨਾ, ਜਲ ਨਿਕਾਸੀ ਔਰ ਮੇਡੁਬਾਂਦੀ ਕਰਨਾ;
- (ਾਂ) ਖੇਤਾਂ ਔਰ ਖੜ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦੀ ਦੀ ਕਾਰੋਂ ਦੀ ਨਿਰਮਾਣ;
- (ਸੀ) ਤੂਫਾਨੀ ਪਾਨੀ ਦੀ ਲਿਏ ਨਾਲਿਯਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ;
- (ਡੀ) ਹਵਾ ਯਾ ਪਾਨੀ ਦੀ ਕਿਧਾ ਦੀ ਭੂਮਿ ਦੀ ਸੁਰਕਾ;
- (ੱਡ) ਧਾਰਾਓਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਾਣ; ਔਰ
- (ਏਫ) ਐਸੇ ਅਨ੍ਯ ਕਾਰੋਂ ਦੀ ਨਿ਷ਾਦਨ ਤਥਾ ਐਸੇ ਅਨ੍ਯ ਉਪਾਧ ਕਰਨਾ ਜੋ ਰਾਜਿਆਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਧਾ ਮੌਜੂਦਾ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰੋਨਿਤ ਕਰਨੇ ਦੀ ਲਿਏ ਆਵਸ਼ਯਕ ਹੋਣਾ।]

6. ਧਾਰਾ 4, 5 ਯਾ 5-ਏ ਦੀ ਤਹਤ ਆਦੇਸ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਦੀ ਅਧਿਨਿਯਮ, ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ ਯਾ ਨਿ਷ੇਧ ਦੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ। ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ

.- ਧਾਰਾ 4, 5 ਯਾ 5-ਏ ਦੀ ਅਧੀਨ ਕਿਧਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੇਕ ਆਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਜਪੱਤਰ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਿਧਾ ਜਾਣਗਾ ਔਰ ਉਸਮੈ ਯਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਣਗਾ ਕਿ ਰਾਜਿਆਤੀ ਸਰਕਾਰ, ਸਮਾਨਿਤਯਾ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੰਤੁ਷ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੰਵਿ਷ਟ ਵਿਨਿਯਮ, ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ, ਨਿ਷ੇਧ ਯਾ ਨਿਰੰਦੇਸ਼ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕਰਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਦੀ ਲਿਏ ਆਵਸ਼ਯਕ ਹੈ।

7. ਵਿਨਿਯਮਾਂ, ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਾਂ ਔਰ ਨਿ਷ੇਧਾਂ ਦੀ ਘੋ਷ਣਾ ਔਰ ਨਿ਷ਿਦ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲਿਏ ਸੁਆਵਜੇ ਦੀ ਦਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ੀਕਾਰ ਕਰਨਾ

.- (1) ਜਿਥੇ ਕਿਸੀ ਕ੍ਸੇਤਰ ਦੀ ਸੰਬੰਧ ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਅਧੀਨ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਔਰ -

- (ਏ) ਐਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 [ਧਾਰਾ 5-ਏ1 ਦੀ ਤਹਤ ਕਿਧਾ ਗਿਆ ਕਿਵੇਂ ਭੂਮਿ ਸਾਮਾਨਿਤਯਾ ਆਦੇਸ਼ ਐਸੇ ਕ੍ਸੇਤਰ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 8 (ਾਂ) ਦ੍ਰਾਰਾ ਸਮਿਲਿਤ।]
- (ਾਂ) [ਧਾਰਾ 4, 5 ਯਾ 5-ਏ1 ਦੀ ਤਹਤ ਕਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਐਸੇ ਕ੍ਸੇਤਰ ਦੀ ਸੰਬੰਧ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਔਰ ਯਦਿ ਐਸੇ ਕਿਸੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਿਸੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ 4(ਗ) ਦ੍ਰਾਰਾ 'ਔਰ ਮਵੇਂਸ਼ਿਯਾਂ ਦੀ ਕਿਸੀ ਵਰਗ ਯਾ ਵਰਣਨ ਦੀ ਅਲਾਵਾ ਅਨ੍ਯ ਮਵੇਂਸ਼ਿਯਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੇਣਾ, ਚਰਾਨਾ, ਧਾਰਾ 4(ਗ) ਦ੍ਰਾਰਾ 'ਔਰ ਰਖਨਾ।]

ਕਰ ਦਿਯਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਕੇ ਸਥਾਨ ਪਰ] ਐਸੇ ਕੇਤੇ ਕੀ ਸੀਮਾਓਂ ਕੇ ਭੀਤਰ ਯਾ ਉਸਕੇ ਕਿਸੀ ਭਾਗ ਯਾ ਭਾਗਾਂ ਮੋਂ ਐਸੇ ਕਿਸੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀਵਾਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ, ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਾਂ ਔਰਨਿ਷ੇਧਾਂ ਕੋ ਬਤਾਤੇ ਹੁਏ ਏਕ ਉਦਘੋ਷ਣਾ ਕਰੇਗਾ, ਐਸੀ ਉਦਘੋ਷ਣਾ ਕੀ ਤਾਰੀਖ ਸੇ ਕਮ ਸੇ ਕਮ ਤੀਨ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਅਵਧਿ ਤਥਾ ਕਰੇਗਾ ਔਰਕਿਸੀ ਭੀ ਮੁਆਵਜੇ ਕਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੇਕ ਵਾਕਿਤ ਸੇ ਯਹ ਅਪੇਕ਼ਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਵਹ ਕਿਸੀ ਭੀ ਐਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀਵਾਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ, ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਾਂ ਔਰਨਿ਷ੇਧਾਂ ਕਾ ਪਾਲਨ ਕਰੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤਿਬਨਧਿਤ ਯਾ ਪ੍ਰਤਿ਷ਿੱਦਾ ਕਿਸੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇ ਸਮੱਬਨਧ ਮੋਂ, ਐਸੀ ਅਵਧਿ ਕੇ ਭੀਤਰ ਯਾ ਤੋ ਐਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋ ਲਿਖਿਤ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤ ਕਰੇ ਯਾ ਉਸਕੇ ਸਮਕਾਲੀਨ ਉਪਾਧਿਕ ਹੋਕਰ ਐਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਪ੍ਰਕ੃ਤਿ ਔਰਨਿ਷ੇਧਾਂ ਕਾ ਪਾਲਨ ਕਰੇ।

(2). ਉਪਧਾਰਾ (1) ਕੇ ਅਧੀਨ ਕੀ ਗਿਆ ਘੋ਷ਣਾ ਮੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮਾਂ ਕੇ ਭੀਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤ ਨ ਕਿਯਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਦਾਵਾ ਅਸ਼ੀਕ੍ਰਤ ਕਰ ਦਿਯਾ ਜਾਏਗਾ:

ਪਰਨ੍ਤੁ, ਆਧੁਕਤ ਕੀ ਪੂਰ੍ਵ ਮੰਜੂਰੀ ਸੇ, ਉਪਾਧੁਕਤ ਐਸੇ ਕਿਸੀ ਦਾਵੇ ਕੋ ਸ਼ੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕੇਗਾ, ਮਾਨੋ ਵਹ ਐਸੀ ਅਵਧਿ ਕੇ ਭੀਤਰ ਕਿਯਾ ਗਿਆ ਹੋ।

੭੪. [ਕਾਰ੍ਯ ਨਿ਷ਾਦਿਤ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨੇ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ, ਆਦਿ। (1) ਜਬ ਧਾਰਾ 5-ਏ ਕੇ ਤਹਤ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਿਯਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੋ ਡਿਏਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੋਟਿਸ ਦੀਵਾਰਾ ਭੂਮਿ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਯਾ ਅਧਿਭੋਗੀ ਕੋ ਐਸੇ ਕਾਰ੍ਯਾਂ ਕੋ ਨਿ਷ਾਦਿਤ ਕਰਨੇ ਯਾ ਐਸੇ ਉਪਾਧਿ ਕਰਨੇ ਕੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ ਕਰ ਸਕਤਾ ਹੈ, ਜੈਸਾ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਮੋਂ ਨਿਰਦਿ਷ਟ ਕਿਯਾ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ। [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ ਸੰਖਾ 4, 1944 ਦੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾਤਾਂ ਦਾਤਾਂ ਦਾਤਾਂ]

(2). ਪ੍ਰਤੇਕ ਐਸੇ ਨੋਟਿਸ ਮੋਂ ਵਹ ਸਮਾਂ ਬਤਾਵਾ ਜਾਏਗਾ ਜਿਸਕੇ ਭੀਤਰ ਕਾਰ੍ਯ ਨਿ਷ਾਦਿਤ ਕਿਏ ਜਾਨੇ ਹੈਂ ਯਾ ਉਪਾਧਿ ਕਿਏ ਜਾਨੇ ਹੈਂ।

(3). ਪੂਰ੍ਵਕਤ ਨੋਟਿਸ ਮੋਂ ਅਨਤਰਿ਷ਟ ਕਿਸੀ ਆਦੇਸ਼ ਸੇ ਵਧਿਤ ਕੋਈ ਵਾਕਿਤ, ਐਸੇ ਨੋਟਿਸ ਕੀ ਤਾਮੀਲ ਸੇ ਤੀਸ ਦਿਨ ਕੇ ਭੀਤਰ ਯਾ ਐਸੀ ਦੀਰਘ ਅਵਧਿ ਕੇ ਭੀਤਰ, ਜਿਸੇ ਉਪਾਧੁਕਤ ਇਸ ਨਿਮਿਤ ਅਨੁਜਾਤ ਕਰੇ, ਅਪਨੇ ਆਕਥੇਪਾਂ ਕੀ ਸੂਚਨਾ ਉਪਾਧੁਕਤ ਪਰ ਐਸੀ ਰੀਤੀ ਸੇ ਤਾਮੀਲ ਕਰ ਸਕੇਗਾ, ਜੈਸੀ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕੇ ਅਧੀਨ ਬਨਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਬਨਧਿਤ ਕੀ ਜਾਏ।

(4). ਯਦਿ ਔਰਨ ਜਹਾਂ ਤਕ ਇਸ ਧਾਰਾ ਕੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਆਪਤਤੀ ਸੂਚਨਾ ਮੋਂ ਯਾ ਉਸਕੇ ਸੰਬੰਧ ਮੋਂ ਕਿਸੀ ਦੁਰਲਤਾ, ਦੋ਷ ਯਾ ਤ੍ਰਨਾਂ ਕੇ ਆਧਾਰ ਪਰ ਹੈ, ਤੋ ਉਪਾਧੁਕਤ ਆਪਤਤੀ ਕੋ ਖਾਰਿਜ ਕਰ ਦੇਗਾ, ਯਦਿ ਉਸਕਾ ਸਮਾਧਾਨ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਰਲਤਾ, ਦੋ਷ ਯਾ ਤ੍ਰਨਾਂ ਕੋਈ ਤਾਤਿਕ ਨਹੀਂ ਥੀ।

(5). ਯਦਿ ਆਪਤਤੀ ਨਿਮੱਲਿਖਿਤ ਸਭੀ ਯਾ ਕਿਸੀ ਭੀ ਆਧਾਰ ਪਰ ਲਾਈ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ:-

(ਅ). ਨੋਟਿਸ ਵਿਧਿਪੂਰਵਕ ਭੂਮਿ ਕੇ ਸ਼ਵਾਮੀ ਕੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਅਧਿਭੋਗੀ ਕੋ, ਯਾ ਅਧਿਭੋਗੀ ਕੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਸ਼ਵਾਮੀ ਕੋ ਦਿਯਾ ਜਾ ਸਕਤਾ ਥਾ, ਔਰਨ ਯਹ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਤਾ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਯਾ ਜਾਤਾ;

(ਗੀ). ਕਿ ਕੋਈ ਅਨ੍ਯ ਵਾਕਿਤ, ਜੋ ਸ਼ਵਾਮੀ, ਅਧਿਭੋਗੀ ਕਿਰਾਯੇਦਾਰ, ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲਾ ਬੰਧਕ, ਯਾ ਪਟੇਦਾਰ, ਯਾ ਫਾਰਮ ਧਾਰਕ ਹੋ, ਯਾ ਲਾਭਾਨੁਤ ਹੋਨੇ ਵਾਲੀ ਭੂਮਿ ਪਰ ਯਾ ਉਸ ਪਰ ਕੋਈ ਅਨ੍ਯ ਅਧਿਕਾਰ ਰਖਤਾ ਹੋ, ਤੁਸੇ ਕਿਸੀ ਭੀ ਕਾਰ੍ਯ ਕੋ ਨਿ਷ਾਦਿਤ ਕਰਨੇ ਯਾ ਕੋਈ ਭੀ ਆਵਸ਼ਯਕ ਉਪਾਧਿ ਕਰਨੇ ਕੇ ਖਰੰਦੀ ਕੇ ਲਿਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਨਾ ਚਾਹਿਏ;

(ਸੀ). ਜਹਾਂ ਕਾਰ੍ਯ ਯਾ ਉਪਾਧਿ ਪ੍ਰਸ਼ੁਗਤ ਭੂਮਿ ਔਰਨ ਅਨ੍ਯ ਭੂਮਿ ਕੇ ਸਾਮਾਨ੍ਯ ਲਾਭ ਕੇ ਲਿਏ ਹੈ, ਵਹਾਂ ਲਾਭਾਨੁਤ ਹੋਨੇ ਵਾਲੀ ਭੂਮਿ ਕੇ ਸ਼ਵਾਮੀ ਯਾ ਅਧਿਭੋਗੀ ਹੋਨੇ ਕੇ ਨਾਤੇ ਕਿਸੀ ਅਨ੍ਯ ਵਾਕਿਤ ਕੋ ਕਿਸੀ ਕਾਰ੍ਯ ਕੇ ਨਿ਷ਾਦਾਨ

या अपेक्षित उपाय करने के व्यय के लिए योगदान देना चाहिए;

आपत्तिकर्ता अपनी आपत्ति की सूचना की एक प्रति निर्दिष्ट प्रत्येक अन्य व्यक्ति पर तामील करेगा और आपत्ति की सुनवाई पर उपायुक्त ऐसा आदेश दे सकेगा जैसा वह ठीक समझे, उस व्यक्ति के संबंध में जिसके द्वारा कोई कार्य किया जाना है या माप लिया जाना है और कार्य या माप की लागत के लिए किसी अन्य व्यक्ति द्वारा किए जाने वाले अंशदान के संबंध में या उन व्ययों के अनुपात के संबंध में, जो उपधारा (6) के अधीन उपायुक्त द्वारा वसूल किए जा सकते हैं, आपत्तिकर्ता और ऐसे अन्य व्यक्ति द्वारा वहन किए जाएंगे:

परन्तु ऐसा कोई आदेश तब तक नहीं दिया जाएगा जब तक कि उस व्यक्ति को, जिसके उससे प्रभावित होने की सम्भावना है, सुनवाई का उचित अवसर न दे दिया गया हो।

इस उपधारा के अधीन अपनी शक्ति का प्रयोग करते समय उपायुक्त को ध्यान रखना होगा-

- (ए) स्वामी और अधिभोगी के बीच, किरायेदारी की शर्तों और नियमों के संबंध में, चाहे वे संविदात्मक हों या वैधानिक, तथा अपेक्षित कार्यों और उपायों की प्रकृति के संबंध में; तथा

(बी) किसी भी अन्य मामले में, संबंधित विभिन्न व्यक्तियों द्वारा प्राप्त किए जाने वाले लाभ की सीमा तक।

(6) तत्समय प्रवृत्त किसी विधि में किसी प्रतिकूल बात के होते हुए भी, इस धारा के अधीन किसी नोटिस या आदेश द्वारा कोई कार्य निष्पादित करने या कोई उपाय करने के लिए अपेक्षित किसी व्यक्ति को ऐसी नोटिस या आदेश का अनुपालन करने से पूर्व किसी अन्य व्यक्ति की सहमति प्राप्त करने की अपेक्षा नहीं की जाएगी।

(7) पूर्वोक्त आपत्ति के अधिकार तथा धारा 18 के अधीन अपील के अधिकार के अधीन रहते हुए, यदि नोटिस द्वारा कार्य निष्पादित करने या उपाय करने के लिए अपेक्षित व्यक्ति, निर्धारित समय के भीतर कार्य निष्पादित करने या उपदर्शित उपाय करने में असफल रहता है, तो उपायुक्त स्वयं या किसी अभिकर्ता द्वारा कार्य निष्पादित कर सकेगा या उपाय कर सकेगा तथा ऐसा करने में उसके द्वारा उचित रूप से उपगत व्यय उस व्यक्ति से वसूल कर सकेगा:

परन्तु यह आवश्यक नहीं होगा कि उपायुक्त इस उपधारा के अधीन कार्रवाई करने से पूर्व उपधारा (5) के खण्ड (क) के अधीन आपत्ति के अतिरिक्त किसी आपत्ति के विनिश्चय की प्रतीक्षा करें या ऐसी आपत्ति पर किसी विनिश्चय के विरुद्ध अपील की प्रतीक्षा करें;

(8). यदि किसी व्यक्ति द्वारा निष्पादित किसी कार्य या उठाए गए किसी उपाय की लागत, उपायुक्त द्वारा इस संबंध में जारी किए गए नोटिस में निर्दिष्ट तिथि या उसके द्वारा निर्धारित किसी अन्य तिथि के पश्चात उस व्यक्ति द्वारा अदा नहीं की जाती है, जिससे वह देय है, तो ऐसी लागत भू-राजस्व के बकाया के रूप में वसूल की जा सकेगी और इस संबंध में उपायुक्त द्वारा जारी किया गया प्रमाण-पत्र, वसूली योग्य राशि और उसके लिए उत्तरदायी व्यक्ति का अंतिम और निर्णायक साक्ष्य होगा।

(9) इस धारा के अधीन जारी किया गया प्रत्येक आदेश ऐसी रीति से प्रकाशित किया जाएगा, जैसा इस अधिनियम के अधीन बनाए गए नियमों में विहित किया जाए और ऐसे प्रकाशन पर उससे प्रभावित प्रत्येक व्यक्ति के बारे में, जब तक कि प्रतिकूल साबित न हो जाए, यह समझा जाएगा कि उसे उसकी सम्यक् सूचना मिल गई है।

(10) ਆਪਕਾ ਉਪਾਯੁਕਤ ਸਾਮਾਨਿਧ ਯਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਅਧੀਨਸਥ ਕਿਸੀ ਰਾਜਸ਼ਵ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋ ਇਸ ਧਾਰਾ ਕੇ ਅਧੀਨ ਲਾਈ ਗਈ ਕਿਸੀ ਆਪਤਿ ਕੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੇ ਦੀ ਲਿਏ ਪ੍ਰਾਧਿਕ੍ਰਿਤ ਕਰ ਸਕੇਗਾ:

ਪਰਨ੍ਤੁ ਐਸੀ ਕਿਸੀ ਆਪਤਿ ਪਰ ਕੋਈ ਅਨ੍ਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਉਪਾਯੁਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਿਤ ਕਿਯਾ ਜਾਏਗਾ, ਅਨ੍ਯਥਾ ਨਹੀਂ।

(11) ਇਸ ਧਾਰਾ ਕੇ ਅਧੀਨ ਲਾਈ ਗਈ ਆਪਤਿ ਪਰ ਆਦੇਸ਼ ਲੇਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੌਜੂਦਾ, ਉਪਾਯੁਕਤ ਐਸੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਯਦਿ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੋਗਾ ਜੋ [ਰਾਜਿਕਾ] ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਬੰਧ ਮੌਜੂਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਬਣਾਏ,

(12) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਦੀ ਲਿਏ, "ਸੰਪਦਾ" ਪਦ ਦਾ ਵਹੀ ਅਰ੍ਥ ਹੋਗਾ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਭੂਮਿ ਰਾਜਸ਼ਵ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1887 ਮੌਜੂਦਾ ਹੈ।]

ਚੋਸ ਦੀ ਬਿਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿਧਿ

8. ਜਿਥੇ ਰਾਜਿਕਾ ਯਹ ਸਮਝੇ ਕਿ ਚੋਸ ਦੀ ਬਿਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿਧਿ ਮਿਤ ਕਰਨੇ ਦੀ ਲਿਏ ਉਪਾਯ ਕਰਨਾ ਵਾਂਛਨੀਯ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਰਵਾਈ। ਐਸੇ ਬਿਸਤਰਾਂ ਦੀ ਰਾਜਿਕਾ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਹਿਤ ਹੋਣਾ

.- (1) ਜਿਥੇ ਕਿਸੀ ਰਾਜਿਕਾ ਦੀ ਵਿਧਿ ਮਿਤ ਕਰਨਾ ਦੀ ਲਿਏ ਉਪਾਯ ਕਿਏ ਜਾਏ-
ਮੈਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਦੀ ਲਿਏ ਉਪਾਯ ਕਿਏ ਜਾਏ-

- (ਏ) ਮੀਤਰ ਪਾਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੀ ਵਿਧਿ ਮਿਤ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਐਸੇ ਬਿਸਤਰ ਦੀ ਚੌਡੀਕਰਣ ਯਾ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀ ਰੋਕਨਾ, ਯਾ
(ਕੀ) ਐਸੇ ਬਿਸਤਰ ਦੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਮੀਤਰ ਸਥਿਤ ਕਿਸੀ ਭੂਮਿ ਦੀ ਪੁਨਰਾਵਾਪਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਯਾ ਸੰਰਖਿਤ ਕਰਨਾ;

ਐਸੀ ਸਰਕਾਰ, ਯਾ ਤੋਂ ਉਪਧਾਰਾ (2) ਮੌਜੂਦਾ ਉਪਬੰਧਿਤ ਰੀਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਤੁਰਨਤ ਕਾਰਧਵਾਹੀ ਕਰ ਸਕੇਗੀ, ਯਾ ਪ੍ਰਥਮਤ: ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਕਿਏ ਜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਉਪਾਧਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੃ਤਿ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਤਥਾ ਵਹ ਪਾਰਿਕਿਤ ਜਿਸ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਵਹ ਸਮਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਮੀਤਰ ਐਸੇ ਉਪਾਯ ਕਿਏ ਜਾਨੇ ਹਨ, ਵਿਨਿਰਦਿ਷ਟ ਕਰ ਸਕੇਗੀ, ਤਥਾ ਐਸੇ ਪਾਰਿਕਿਤ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿ ਦੀ ਵਿਸਥਿਤ ਅਧਿਭੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਰਖਨੇ ਵਾਲੇ ਸਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਪੇਕ਼ਾ ਕਰ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਵੇਂ ਐਸੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਚ ਵਿਨਿਰਦਿ਷ਟ ਉਪਾਧਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਵਾਂ ਤਦਨੁਸਾਰ ਕਾਧਾਨੀਤ ਕਰੋ।

- (2) ਯਦਿ ਕਿਸੀ ਚੋਕ ਦੀ ਪੂਰਾ ਭਾਗ ਯਾ ਉਸਕਾ ਕੋਈ ਭਾਗ ਦਾ ਰਾਹਿਤ ਹੋ, ਯਾ ਯਦਿ [ਰਾਜਿਕਾ] [ਵਿਧਿਆਂ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲਨ ਆਦੇਸ਼, 1950 ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਪ੍ਰਾਂਤੀਯ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਥਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਨਾ'] ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਧਾ ਮੌਜੂਦਾ ਉਪਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਅਧੀਨ ਆਵਥਕ ਸਮਝੇ ਗਏ ਉਪਾਧਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਲਾਗਤ ਦੀ ਸੰਬੰਧ ਮੌਜੂਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਿਕਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਪੂਰਣਤਾ ਆਵਥਕ ਹੈ, ਯਾ ਕਿਸੀ ਚੋਕ ਦੀ ਬਿਸਤਰ ਦੀ ਕਿਸੀ ਭਾਗ ਦੀ ਸ਼ਵਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਭੋਗੀ ਉਪਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੀ ਅਪੇਕ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਅਨੁਪਾਲਨ ਕਰਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਸੀ ਸਰਕਾਰ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਵਿਧਿ ਕਰ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਕਿਸੀ ਚੋਕ ਦੀ ਬਿਸਤਰ ਦੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਮੀਤਰ ਸਮਾਹਿਤ ਪੂਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸਕਾ ਕੋਈ ਭਾਗ [ਰਾਜਿਕਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਨਿਹਿਤ ਹੋਣਾ] [ਵਿਧਿਆਂ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲਨ (ਤ੍ਰੀਤੀਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ) ਆਦੇਸ਼, 1951 ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਦੀ ਲਿਏ ਮਹਾਮਹਿਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਨਾ] [-] [ਸ਼ਬਦ 'ਧਾਰਾ' ਦੀ ਪੂਰਣਤਾ ਅਤੇ ਸਦੈਵ ਦੀ ਲਿਏ ਧਾਰਾ 2.] ਐਸੀ ਅਵਧਿ ਦੀ ਲਿਏ ਅਤੇ ਐਸੀ ਸ਼ਾਰੀਰਕ ਅਧੀਨ (ਯਦਿ ਕੋਈ ਹੋਵੇ) ਜੋ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਨਿਰਦਿ਷ਟ ਕੀ ਜਾਏ, ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਗੇ:

ਪਰਨ੍ਤੁ ਐਸੀ ਕੋਈ ਘੋ਷ਣਾ ਕਿਸੀ ਐਸੀ ਭੂਮਿ ਦੀ ਸਮਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਜਾਏਗੀ ਯਾ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਢਾਲੇਗੀ ਜੋ ਕਿਸੀ ਐਸੀ ਭੂਮਿ ਦੀ ਤਲ ਦੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਅਨੰਦਰ ਸਮਿਲਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਐਸੀ ਘੋ਷ਣਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦੀ ਕ੃ਣੀ ਧੋਗਦ ਹੈ ਯਾ ਕ੃ਣੀ ਧੋਗਦ ਹੈ ਯਾ ਜੋ ਪਦਾਰਥ ਮੂਲ੍ਯ ਦੀ ਕੋਈ ਉਪਜ ਦੇਤੀ ਹੈ।

- (3). ਜब ਐਸੇ ਝਲਾਕੇ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਯਾ ਅਧਿਭੋਗੀ ਐਸੇ ਉਪਾਧੀਂ ਕੋ ਲਾਗੂ ਕਰਨੇ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਆਪਸ ਮੈਂ ਸਹਮਤ ਹੋਨੇ ਮੈਂ ਅਸਮਰਥ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਧਿਕ ਭੂ-ਰਾਜਸ਼ਵ ਕਾ ਮੁਗਤਾਨ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾ ਨਿਰਣਿ ਸਭੀ ਪਰ ਬਾਧਕਾਰੀ ਮਾਨਾ ਜਾਏਗਾ।
- (4). [ਰਾਜਿਆਂ ਕੇ ਅਨੁਕੂਲਨ ਆਦੇਸ਼, 1950 ਦੀਆਂ 'ਪ੍ਰਾਂਤੀਯ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ] ਸਰਕਾਰ, ਸਮਾਜ-ਸਮਾਜ ਪਰ, ਸਮਾਜ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਅਵਧੀਂ ਕੋ ਬਢਾ ਸਕੇਗੀ ਜਿਸਕੇ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਐਸਾ ਕ੍ਸੇਤਰ [ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਨੁਕੂਲਨ (ਤੀਜਾਂ ਸ਼ੀਂਸ਼ੀਂ) ਆਦੇਸ਼, 1951 ਦੀਆਂ 'ਮਹਾਮਹਿਮ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ] ਮੈਂ ਨਿਹਿਤ ਰਹੇਗਾ।

9. ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਅਨੱਤਰਗਤ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕ੍ਸੇਤਰ ਮੈਂ ਨਿਜੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਂਬਿਤ ਯਾ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨੇ ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਘੋ਷ਣਾ ਕਿਏ ਜਾਨੇ ਪਰ, ਐਸੀ ਘੋ਷ਣਾ ਵਾਲੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਾਂ ਵਿਨਿਰਿਦਿ਷ਟ ਕ੍ਸੇਤਰ ਦੀ ਅਨੱਤਰਗਤ ਸਮਾਵਿ਷ਟ ਕਿਸੀ ਭੂਮੀ ਮੈਂ ਯਾ ਉਸਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਸੀ ਭੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਭੀ ਨਿਜੀ ਅਧਿਕਾਰ, [ਘੋ਷ਣਾ ਮੈਂ ਵਿਨਿਰਿਦਿ਷ਟ ਅਵਧੀਂ ਦੀ ਲਿਏ ਔਰ ਐਸੀ ਅਤਿਰਿਕਤ ਅਵਧੀਂ ਦੀ ਲਿਏ (ਹੁਣਿ ਕੋਈ ਹੋ) ਜਿਸਦੇ ਲਿਏ ਐਸੀ ਅਵਧੀਂ ਕੋ ਕਿਸੀ ਭੀ ਸਮਾਜ ਬਢਾਵਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਨਿਲਾਂਬਿਤ ਕਰ ਦਿਏ ਜਾਣਗੇ] [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ ਸੰਖਾ 8, 1926 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਨੇ ਖੰਡ (ਕ) ਔਰ (ਖ) ਦੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ।]

ਪਰਨ੍ਤੁ ਜਹਾਂ ਤਕ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਅਨੁਮਤਿ ਦੇਂ, ਐਸੇ ਪ੍ਰਤੇਕ ਕ੍ਸੇਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਮੈਂ ਮਾਰਗ ਔਰ ਜਲ ਦੇ ਐਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਆਰਕਿਤ ਰਹੇਂਗੇ ਜੋ ਉਨ ਵਿਕਿਤੀਆਂ (ਹੁਣਿ ਕੋਈ ਹੋ) ਦੀ ਉਚਿਤ ਆਵਸ਼ਕਤਾਓਂ ਔਰ ਸੁਵਿਧਾਓਂ ਦੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨੇ ਦੇ ਲਿਏ ਆਵਸ਼ਕ ਹਾਂ, ਜਿਨਕੇ ਪਾਸ ਐਸੀ ਘੋ਷ਣਾ ਕਰਤੇ ਸਮਾਜ ਐਸੇ ਕ੍ਸੇਤਰ ਪਰ ਐਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਥੇ।

10. ਉਪ ਆਧੁਕਤ ਦੀ ਸ਼ਾਧਨ-ਗ੍ਰਹ ਦੀ ਸੀਮਾਂਕਨ ਕਰਨੇ ਦੀ ਤਥਾ ਯਹ ਨਿਰਣਿ ਕਰਨੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿ ਸ਼ਾਧਨ-ਗ੍ਰਹ ਕਿਵੇਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਧਨ-ਗ੍ਰਹ ਦੀ ਕਾਬਜ਼ਾ ਲੇਨੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ, ਜਬ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਹਿਤ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ।

1) ਉਪਾਧੁਕਤ, ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੇਕ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਦੇ ਲਿਏ, ਉਸ ਕ੍ਸੇਤਰ ਦੀ ਸੀਮਾਏਂ ਨਿਧਤ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਕ੍ਸੇਤਰ ਦੀ ਅਨੱਤਰਗਤ ਆਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਲਿਏ ਐਸੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣੀ।

(2). ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਅਧੀਨ ਕਿਸੀ ਘੋ਷ਣਾ ਵਾਲੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਪਰ, ਉਪਾਧੁਕਤ ਦੇ ਲਿਏ ਯਹ ਵਿਧਿਪੂਰਣ ਹੋਣਾ ਕਿ ਵਹ -

- (ਅ). ਐਸੀ ਘੋ਷ਣਾ ਮੈਂ ਵਿਨਿਰਿਦਿ਷ਟ ਕ੍ਸੇਤਰ ਦੀ ਕਾਬਜ਼ਾ ਲੇਨਾ;
- (ਬੀ). ਵਹਾਂ ਦੇ ਸਭੀ ਵਿਕਿਤੀਆਂ ਦੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਾਲ ਦੇਨਾ; ਔਰ
- (ਸੀ). ਐਸੇ ਕ੍ਸੇਤਰ ਦੇ ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਬ ਤਥਾ ਵਹ [ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਨੁਕੂਲਨ (ਤੂਹਾਂ ਸ਼ੀਂਸ਼ੀਂ) ਆਦੇਸ਼, 1951 ਦੀਆਂ 'ਮਹਾਮਹਿਮ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ] ਮੈਂ ਨਿਹਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, [ਵਿਧਿਆਂ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲਨ (ਤੂਹਾਂ ਸ਼ੀਂਸ਼ੀਂ) ਆਦੇਸ਼, 1951 ਦੀਆਂ 'ਮਹਾਮਹਿਮ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ], ਮਾਨੀ ਵਹ [ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਨੁਕੂਲਨ (ਤੂਹਾਂ ਸ਼ੀਂਸ਼ੀਂ) ਆਦੇਸ਼, 1951 ਦੀਆਂ 'ਮਹਾਮਹਿਮ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ]।

11. ਧਾਰਾ 8, 9 ਯਾ 10 ਦੀ ਅਨੱਤਰਗਤ ਕਿਏ ਗਏ ਕਾਰ੍ਯਾਂ ਦੀ ਲਿਏ ਸੁਆਵਜੇ ਪਰ ਰੋਕ

- ਕੋਈ ਭੀ ਵਿਕਿਤ ਧਾਰਾ 8, ਧਾਰਾ 9 ਯਾ ਧਾਰਾ 10 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਦਤਤ ਕਿਸੀ ਸ਼ਕਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਤੇ ਹੁਏ ਸੁਆਵਪੂਰਵਕ ਕਿਸੀ ਭੀ ਸਮਾਜ ਕਿਏ ਗਏ ਕਿਸੀ ਕਾਰ੍ਯ ਦੇ ਲਿਏ ਕਿਸੀ ਪ੍ਰਤਿਕਰ ਦੀ ਹਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

12. अधिनियम के अधीन अर्जित भूमि की बिक्री के संबंध में शर्तें तथा ऐसी भूमि पर व्यय की गई धनराशि का लेखा रखने के लिए स्थानीय सरकार का दायित्व।

- 1926 के अधिनियम VIII की धारा 4 द्वारा निरसित।

अधिसूचित क्षेत्रों और बिस्तरों में प्रवेश करने और सीमांकन करने की शक्ति

13. धारा 3 या धारा 8 के अधीन अधिसूचित स्थानीय क्षेत्रों में प्रवेश करने, सर्वेक्षण करने और सीमांकन करने की शक्ति

.-उपायुक्त और उसके अधीनस्थ अधिकारियों, सेवकों, देखभाल करने वालों और कर्मचारियों के लिए समय-समय पर, आवश्यकतानुसार यह वैध होगा कि,-

(ए) किसी भी [-] 1944 के पंजाब अधिनियम 4 की धारा 10(क) द्वारा 'स्थानीय' शब्द का लोप किया गया। क्षेत्र के अंतर्गत सम्मिलित किसी भी भूमि में प्रवेश करना और उसका सर्वेक्षण करना जिसके संबंध में धारा 3 या धारा 8 के अधीन कोई अधिसूचना जारी की गई है [या जिसके संबंध में धारा 5-क के अधीन अधिसूचना जारी किए जाने का प्रस्ताव है] [1944 के पंजाब अधिनियम 4 की धारा 10(ख) द्वारा अंतःस्थापित।

(बी) किसी ऐसे क्षेत्र पर बेंच-मार्क स्थापित करना तथा उसकी सीमाओं का सीमांकन और सीमांकन करना ; तथा

(सी) अन्य सभी कार्य और बातें करना जो किसी भूमि को पर्याप्त रूप से संरक्षित या सुरक्षित रखने के लिए या इस अधिनियम के सभी या किसी भी प्रावधान को प्रभावी करने के लिए आवश्यक हो सकते हैं:

बशर्ते कि इस धारा के प्रावधानों के तहत किसी भी कार्य को करने में किसी व्यक्ति की संपत्ति या अधिकारों को हुए किसी नुकसान या चोट के संबंध में उचित मुआवजा, इस अधिनियम में प्रदान की गई विधि के अनुसार निर्धारित और निर्धारित किया जाएगा, लेकिन धारा 8 के तहत अधिसूचित किसी भी क्षेत्र की सीमाओं के भीतर उक्त प्रावधानों के तहत किए गए किसी भी कार्य के लिए ऐसा कोई मुआवजा देय नहीं होगा।

दावों की जांच और मुआवजे का निर्णय

14. दावों और उन पर दिए गए पुरस्कारों की जांच

.- (1) उपायुक्त -

(ए) धारा 7 के अधीन किए गए सभी दावों की जांच के लिए तारीख नियत कर सकेगा। [-] ['या धारा 12' शब्दों को 1926 के पंजाब अधिनियम 8 की धारा 5 द्वारा हटा दिया गया था।] और वह अपने विवेकानुसार, समय-समय पर, जांच को उसके द्वारा नियत की जाने वाली तारीख तक स्थगित कर सकेगा;

(बी) धारा 7 के अधीन किए गए सभी कथनों को लिखित रूप में दर्ज करना;

(सी) धारा 7 के अधीन सम्यक रूप से प्रस्तुत सभी दावों की जांच करना। [-] ['या धारा 12' शब्द 1926 के पंजाब अधिनियम 8 की धारा 5 द्वारा हटा दिए गए थे] तथा

- (੯) ਪ੍ਰਤੇਕ ਐਸੇ ਦਾਵੇ ਪਰ ਪੰਚਾਟ ਬਨਾ ਸਕੇਗਾ, ਜਿਸਮੇਂ ਦਾਵਾ ਕਿਏ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਪ੍ਰਕ੃ਤਿ ਔਰ ਸੀਮਾ, ਐਸਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਵਧਿਕਿਤ ਯਾ ਵਧਿਕਿਤ, ਵਹ ਸੀਮਾ (ਧਿਕਿਤ ਕੋਈ ਹੋ) ਜਿਸ ਤਕ, ਔਰ ਵਹ ਵਧਿਕਿਤ ਯਾ ਵਧਿਕਿਤ ਜਿਨਕੇ ਪਕ਼ਸ਼ ਮੈਂ ਦਾਵਾ ਕਿਯਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ, ਵਹ ਸੀਮਾ ਜਿਸ ਤਕ ਉਸੇ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਯਾ [ਪ੍ਰਤਿ਷ਿਦ਼] ਕਿਯਾ ਜਾਨਾ ਹੈ [1926 ਕੇ ਅਧਿਨਿਯਮ 8 ਕੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀਆਂ ਸਮਾਪਤ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ] ਔਰ ਦਿਏ ਗਏ ਪ੍ਰਤਿਕਰ ਕੀ ਪ੍ਰਕ੃ਤਿ ਔਰ ਰਕਮ (ਧਿਕਿਤ ਕੋਈ ਹੋ) ਬਤਾਈ ਜਾਏਗੀ।
- (੧੦) ਪ੍ਰਤੇਕ ਐਸੀ ਜਾਂਚ ਕੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਕੇ ਲਿਏ ਉਪਾਧੁਕਤ ਧਾਰਾ 14 ਕੇ ਅਧੀਨ ਵਾਦਾਂ ਕੇ ਵਿਚਾਰਣ ਮੈਂ ਸਿਵਿਲ ਨਿਆਲਿਅ ਕੀ ਸਭੀ ਯਾ ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਸ਼ਕਤਿਆਂ ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। [ਸਿਵਿਲ ਪ੍ਰਕਿਧਿਆ ਸਹਿਤਾ (1882 ਕਾ XIV)] [ਅਕ ਦੇਖਿਧੇ ਸਿਵਿਲ ਪ੍ਰਕਿਧਿਆ ਸਹਿਤਾ, 1908 (1908 ਕਾ ਅਧਿਨਿਯਮ 5)]
- (੧੧) ਉਪਾਧੁਕਤ ਅਪਨੇ ਪੰਚਾਟ ਕੀ ਘੋ਷ਣਾ ਐਸੇ ਹਿਤਬਦ਼ ਵਧਿਕਿਤਾਂ ਯਾ ਉਨਕੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿਆਂ ਕੋ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਉਪਸਥਿਤ ਹੋਣ, ਤਥਾ ਉਨੇ ਸ਼ੀਕਾਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾਂ ਕੀ ਸ਼ੀਕੂਤ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ। ਜੋ ਉਪਸਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈਂ, ਉਨ੍ਹੋਂ ਉਪਾਧੁਕਤ ਅਪਨੇ ਪੰਚਾਟ ਕੀ ਤੁਰਨਤ ਸੂਚਨਾ ਦਿਲਵਾਏਗਾ।

15. ਮੁਆਵਜਾ ਦੇਨੇ ਕੀ ਵਿਧਿ ਔਰ ਐਸੇ ਪੁਰਸ਼ਕਾਰ ਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

- (੧) ਮੁਆਵਜੇ ਕੀ ਰਕਮ ਕਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨੇ ਮੈਂ ਉਪਾਧੁਕਤ, ਜਹਾਂ ਤਕ ਸੰਭਵ ਹੋ, ਭੂਮਿ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1894 ਕੀ ਧਾਰਾ 23 ਔਰ 24 ਕੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਰੰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੋਣਾ, ਔਰ ਉਨ ਮਾਮਲਾਂ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਜੋ ਉਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਕੇ ਤਹਤ ਨਿਪਟਾਏ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਤੇ ਹੈਂ, ਪ੍ਰਤੇਕ ਮਾਮਲੇ ਕੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਨ ਪਰ ਭੂਮਿ ਮੈਂ ਯਾ ਰਾਜਸ਼ ਮੈਂ ਕਟੌਤੀ ਕਰਕੇ ਯਾ ਕਿਸੀ ਅਨ੍ਯ ਰੂਪ ਮੈਂ ਪ੍ਰਤਿਕਰ ਦੇ ਸਕੇਗਾ।
- (੨) ਉਪਾਧੁਕਤ, ਰਾਜਿ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਮੰਜੂਰੀ ਔਰ ਹਕਦਾਰ ਵਧਿਕਿਤ ਕੀ ਸਹਮਤਿ ਸੇ, ਧਨ ਕੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਭੂਮਿ ਮੈਂ ਯਾ ਰਾਜਸ਼ ਮੈਂ ਕਟੌਤੀ ਕਰਕੇ ਯਾ ਕਿਸੀ ਅਨ੍ਯ ਰੂਪ ਮੈਂ ਪ੍ਰਤਿਕਰ ਦੇ ਸਕੇਗਾ।
- (੩) ਧਿਕਿਤ ਕਿਸੀ ਮਾਮਲੇ ਮੈਂ ਕਿਸੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੇਵਲ ਕੁਛ ਸਮਾਵ ਕੇ ਲਿਏ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਕਿਯਾ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਤੋ ਮੁਆਵਜਾ ਕੇਵਲ ਉਸ ਅਵਧਿ ਕੇ ਲਿਏ ਦਿਯਾ ਜਾਏਗਾ ਜਿਸਕੇ ਦੌਰਾਨ ਐਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਥਾ।
- (੪) 1926 ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ 8 ਕੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੀਆਂ ਨਿਰਸਿਤ।
- ਪ੍ਰਕਿਧਿਆ, ਰਿਕਾਰਡ ਔਰ ਅਪੀਲ

16. ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕ੍਷ੇਤਰ ਕੇ ਸੰਬੰਧ ਮੈਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਕਾ ਅਭਿਲੇਖ

- (੧) ਧਾਰਾ 3 ਯਾ ਧਾਰਾ 8 ਕੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਪ੍ਰਤੇਕ ਕ੍਷ੇਤਰ ਕੇ ਲਿਏ, ਉਪਾਧੁਕਤ ਧਾਰਾ 4 ਔਰ ਧਾਰਾ 5 ਮੈਂ ਵਰਿਤ ਸਭੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰਕ੃ਤਿ, ਵਰਣਨ, ਸਥਾਨੀਅ ਸਥਿਤ ਔਰ ਵਿਸ਼ਾਕ ਕੀ ਦਰਸਾਵੇ ਹੋਏ ਏਕ ਅਭਿਲੇਖ ਤੈਤਾਰ ਕਰੇਗਾ।
- (੧) ਧਾਰਾ 3 ਯਾ ਧਾਰਾ 8 ਕੇ ਅਧੀਨ ਉਸਸੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕੇ ਸਮਾਵ ਐਸੇ ਕ੍਷ੇਤਰ ਮੈਂ ਵਿਦਿਆਨ ਹੋ;
- (੨) ਵਿਨਿਯਮਿਤ, ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ, [-] [ਸ਼ਬਦ 'ਨਿਲੰਬਿਤ' ਕੋ ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1926 ਕੇ 8 ਕੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀਆਂ ਹਟਾ ਦਿਯਾ ਗਿਆ ਥਾ] ਯਾ [ਪ੍ਰਤਿ਷ਿਦ਼] [ਸ਼ਬਦ 'ਸਮਾਪਤ' ਕੇ ਲਿਏ ਅਧਿਨਿਯਮ 1926 ਕੇ 8 ਕੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ] ਧਾਰਾ 4 ਯਾ ਧਾਰਾ 5 ਕੇ ਤਹਤ ਕਿਸੀ ਭੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ।
- (੩) ਜਬ ਧਾਰਾ 14 ਕੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਪੰਚਾਟ ਦਿਯਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਤੋ ਕਿਸੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪਰ ਉਸਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਭੀ ਉਸਮੇ ਅਭਿਲਿਖਿਤ ਕਿਯਾ ਜਾਏਗਾ।

17. ਅਧਿਨਿਯਮ ਕੇ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾਏ ਘੋ਷ਿਤ ਕਰਨੇ ਤਥਾ ਨੋਟਿਸ, ਆਦੇਸ਼ ਔਰ ਆਦੇਸ਼ਕਾਓਂ ਕਾ ਅਨੁਪਾਲਨ ਕਰਨੇ ਕੀ ਰੀਤਿ।

- (1) ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕੇ ਕਿਸੀ ਉਪਬੰਧ ਕੇ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀ ਗਈ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਪਰ, ਉਪਾਧੁਕਤ ਉਸਕੇ ਸਾਰ ਕੀ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੂਚਨਾ ਉਸ ਕ੍ਸੇਤਰ ਮੈਂ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਸਥਾਨਾਂ ਪਰ ਦੇਗਾ ਜਿਸਦੇ ਏਸੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਸ਼ਬਦਿਤ ਹੈ।
- (2) ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰ੍ਯਵਾਹਿਯਾਂ ਮੈਂ, ਜਹਾਂ ਤਕ ਸੰਭਵ ਹੋ, ਪੰਜਾਬ ਭੂਮਿ ਰਾਜਸ਼ਵ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1887 (1887 ਦੀ XVIII) ਦੀ ਧਾਰਾ 20, 21 ਅਤੇ 22 ਮੈਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਧਾ ਕਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਧਾ ਜਾਏਗਾ।

18. ਅਪੀਲ, ਸਮੀਕਸ਼ਾ ਔਰ ਸਂਸ਼ੋਧਨ

ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕੇ ਅਧੀਨ ਉਪਾਧੁਕਤ ਦ੍ਰਾਰਾ ਪਾਰਿਤ ਪ੍ਰਤੀਕ ਆਦੇਸ਼ ਔਰ ਦਿਧਾ ਗਿਆ ਪੰਚਾਟ, ਅਪੀਲ, ਸਮੀਕਸ਼ਾ ਔਰ ਪੁਨਰੀਕਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਦੇ ਲਿਏ, ਕ੍ਰਮਸ਼: ਪੰਜਾਬ ਭੂਮਿ ਰਾਜਸ਼ਵ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1887 ਦੀ ਧਾਰਾ 13, 14, 15 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਅਰਥਾਤ ਕਲੇਕਟਰ ਦੀ ਆਦੇਸ਼ ਸਮੱਝਾ ਜਾਏਗਾ।

ਪਰਨ੍ਤੁ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਕੋਈ ਬਾਤ ਕਿਸੀ ਸਿਵਿਲ ਨਿਆਲਿ ਕੋ ਕਿਸੀ ਪ੍ਰਤਿਕਰ ਮੈਂ ਹਿਤਬਦ਼ ਵਿਕਿਤਿਆਂ ਦੇ ਬੀਚ ਉਸਦੇ ਏਥੇ ਵਿਕਿਤਿਆਂ ਦਾ ਉਨਮੈਂ ਦੇ ਕਿਸੀ ਕੇ ਬੀਚ ਪ੍ਰਭਾਜਨ ਯਾ ਵਿਤਰਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਮੈਂ ਤੁਤੁਨ੍ਹ ਹੋਨੇ ਵਾਲੇ ਕਿਸੀ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨੇ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਿਤਾ ਦੇ ਵੱਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮੱਝੀ ਜਾਏਗੀ।

ਦੰਡ, ਮੁਕਦਮਾਂ ਦੇ ਰੋਕ ਅਤੇ ਨਿਧਮ

19. ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਲਿਏ ਦੰਡ

. - ਕੋਈ ਭੀ ਵਿਕਿਤ, ਜੋ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਤ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕਿਸੀ ਭੀ [-] [ਸ਼ਬਦ 'ਸਥਾਨੀਅ' ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ 4, 1944, ਧਾਰਾ 11 (ਏ) ਦ੍ਰਾਰਾ ਛੋਡ ਦਿਧਾ ਗਿਆ] ਕ੍ਸੇਤਰ ਦੀ ਸੀਮਾਓਂ ਦੇ ਭੀਤਰ, ਬਨਾਏ ਗਏ ਕਿਸੀ ਭੀ ਵਿਨਿਯਮਨ ਦੀ ਕੋਈ ਭੀ ਤੁਲਾਂਘਨ ਕਰਤਾ ਹੈ, [ਧਾਰਾ 4, 5, 5 ਦੇ ਧਾਰਾ 7-ਏ ਦੇ ਤਹਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ ਦਾ ਨਿ਷ੇਧ, ਪਾਰਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਪੇਕਸ਼ਾ] [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ 4, 1944, ਧਾਰਾ 11 (ਬੀ) ਦ੍ਰਾਰਾ ਧਾਰਾ 4 ਦਾ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ ਦਾ ਨਿ਷ੇਧ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਲਿਏ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ] [ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਤ ਕਿਏ ਗਏ ਕਾਰ੍ਯਾਂ ਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿ਷ਾਦਨ ਮੈਂ ਕਿਸੀ ਭੀ ਤਰਹ ਦੇ ਬਾਧਾ ਢਾਲਤਾ ਹੈ ਯਾ ਪ੍ਰਤਿਰੋਧ ਕਰਤਾ ਹੈ] [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ 7, 1950, ਧਾਰਾ 2 ਦ੍ਰਾਰਾ ਢਾਲਾ ਗਿਆ] ਏਕ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਕੀ ਅਵਧਿ ਦੇ ਲਿਏ ਕਾਰਾਵਾਸ ਦੇ ਸਾਥ ਦੰਡਿਤ ਕਿਧਾ ਜਾਏਗਾ, ਯਾ ਏਕ ਸੌ ਰੁਪਧੇ ਤਕ ਕਾ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਯਾ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥ।

20. ਭਾਰਤੀਯ ਵਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1927 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਅਨੁਪਰਾਧ

. - [ਭਾਰਤੀਯ ਵਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1927 ਦੀ ਧਾਰਾ 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64 (ਅੰਤਿਮ ਵਾਕਿਆਂ ਦੇ ਛੋਡਕਰਾ), 66, 67, 68 ਅਤੇ 73 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ] [ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਨਿਯਮ 4, 1944 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦ੍ਰਾਰਾ 'ਭਾਰਤੀਯ ਵਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1878 ਦੀ ਧਾਰਾ 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63 (ਅੰਤਿਮ ਵਾਕਿਆਂ ਦੇ ਛੋਡਕਰਾ), 64, 65, 66, 67 ਅਤੇ 72 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਲਿਏ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ] ਜਹਾਂ ਤਕ ਲਾਗੂ ਹੋ, ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਮੈਂ ਪਢਾ ਜਾਏਗਾ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਦੇ ਲਿਏ, ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਤ ਦੰਡਨੀਅ ਪ੍ਰਤੀਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ "ਵਨ ਅਪਰਾਧ" ਮਾਨਾ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੀ ਭੀ ਵਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਮੈਂ ਨਿਯੋਜਿਤ ਪ੍ਰਤੀਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਵਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1878 ਦੀ ਧਾਰਾ 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63 (ਅੰਤਿਮ ਵਾਕਿਆਂ ਦੇ ਛੋਡਕਰਾ), 64, 65, 66, 67 ਅਤੇ 72 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਲਿਏ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ। ਧਾਰਾ 3 ਦਾ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕ੍ਸੇਤਰ ਮੈਂ ਕਾਰ੍ਯ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਵਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਮੱਝਾ ਜਾਏਗਾ।

21. ਸੂਟ ਕਾ ਬਾਰ

ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕੇ ਅਧੀਨ ਕੀ ਗਈ ਕਿਸੀ ਬਾਤ ਕੇ ਲਿਏ ਕੋਈ ਵਾਦ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਵਿਰੁਦ਼ ਨਹੀਂ ਲਾਯਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਔਰ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕੇ ਅਧੀਨ ਸੜਕਾਵਪੂਰਵਕ ਕੀ ਗਈ ਯਾ ਕੀ ਗਈ ਤਾਤਪਰਿਤ ਕਿਸੀ ਬਾਤ ਕੇ ਲਿਏ ਕਿਸੀ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਕੇ ਵਿਰੁਦ਼ ਭੀ ਕੋਈ ਵਾਦ ਨਹੀਂ ਲਾਯਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

22. ਨਿਯਮ ਬਨਾਨੇ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ

- .- (1) ਰਾਜਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਿਸ਼ਲਿਖਿਤ ਨਿਯਮ ਬਨਾ ਸਕੇਗੀ, -
 - (ਏ) ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੀ ਜਾਂਚ ਯਾ ਕਾਰ੍ਯਵਾਹੀ ਮੌਂ ਅਪਨਾਈ ਜਾਨੇ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਧਾ ਕੋ ਵਿਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨਾ: ਤਥਾ
 - (ਕੀ) ਸਾਮਾਨਿਤ: ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕੇ ਸਭੀ ਯਾ ਕਿਸੀ ਭੀ ਉਪਬੰਧ ਕੋ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕਰਨੇ ਕੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਰ੍ਥ।
- (2). ਇਸ ਧਾਰਾ ਕੇ ਅਧੀਨ ਬਨਾਏ ਗਏ ਸਭੀ ਨਿਯਮ [ਆਧਿਕਾਰਿਕ ਰਾਜਪੱਤ੍ਰ] ਮੌਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਿਏ ਜਾਏਂਗੇ। [ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ (ਭਾਰਤੀਯ ਵਿਧਿਯਾਂ ਕਾ ਅਨੁਕੂਲਨ), ਆਦੇਸ਼, 1937 ਦੁਆਰਾ 'ਰਾਜਪੱਤ੍ਰ' ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ।]